

Polisanmälda brott,
uppklarade brott
och
misstänkta personer
Definitiv statistik för år 2001

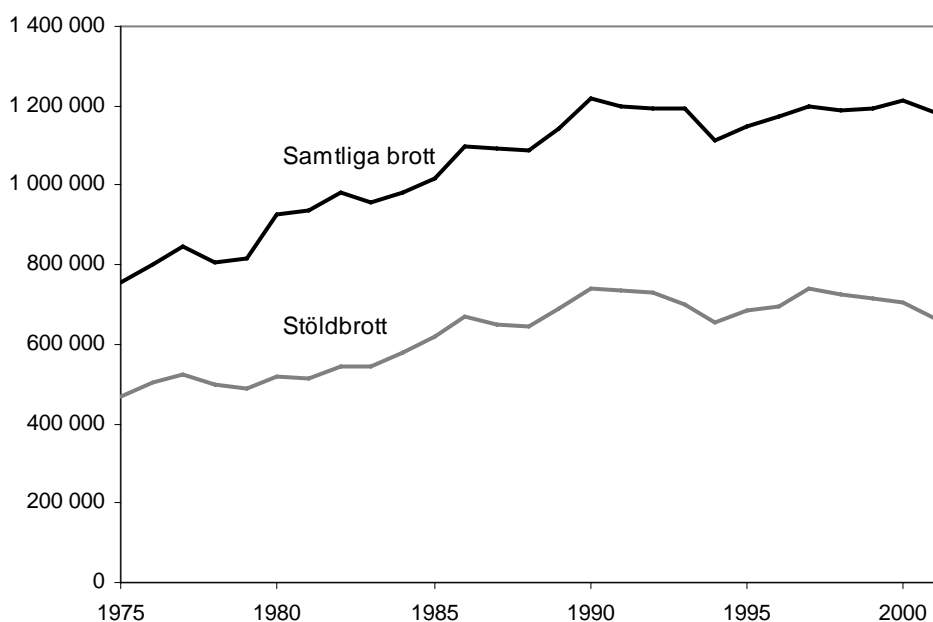

Polisanmälda brott

Under år 2001 polisanmäldes cirka 1 189 400 brott. Det är en minskning med 2 procent jämfört med år 2000 eller en i stort sett oförändrad nivå jämfört med de senaste fyra åren. Under året minskade de flesta brottskategorierna mer eller mindre. Nästan alla typer av stöldbrott minskade medan olaga hot, ofredande, kvinnofridskränkning, våldtäkter, sexuellt ofredande, klotter och våld mot tjänsteman ökade.

Utvecklingen av samtliga anmälda brott under 1990-talet karaktäriseras av fluktuationer kring en relativt konstant nivå.

Det totala antalet polisanmälda brott och stöldbrott, åren 1975 – 2001.

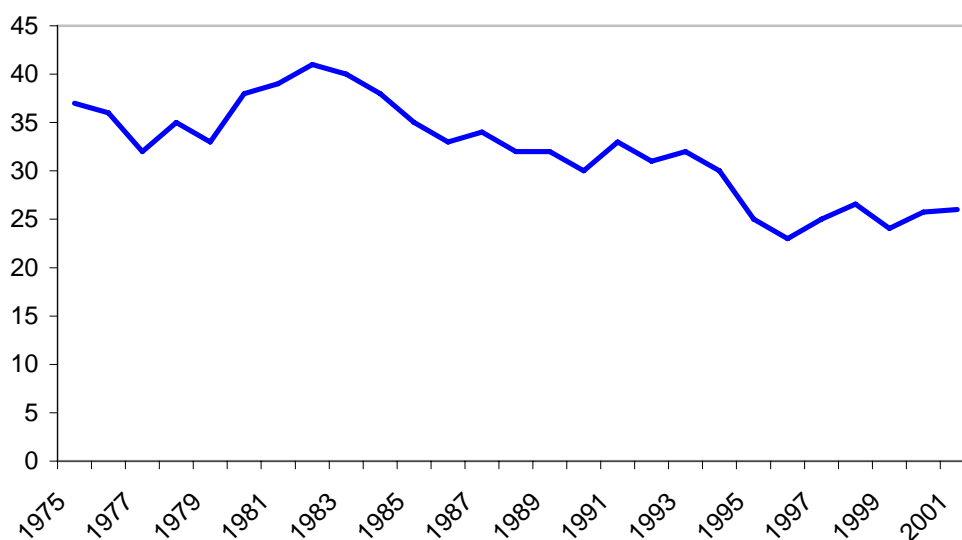

Cirka 56 procent av det totala antalet polisanmälda brott under år 2001 var stöldbrott och 13 procent var brott mot person (mord, dråp, misshandel, sexualbrott m.m.). De anmälda brotternas fördelning har varit relativt konstant över en längre tidsperiod. Andelen stöldbrott minskade dock från cirka 58 procent till 56 procent mellan åren 2000 och 2001. Under de senaste tio åren har andelen anmälda brott mot person ökat från 8 procent (år 1991) till 13 procent (år 2001).

Uppklarade brott

År 2001 polisanmäldes cirka 1 189 400 brott och cirka 314 900 klarades upp. Andelen brott som klaras upp av polis och åklagare benämns uppklaringsprocent. År 2001 klarades 26 procent av alla polisanmälda brott upp. Av dessa hade merparten anmälts under året, övriga tidigare. Jämfört med år 2000 är uppklaringsprocenten oförändrad och nivån är samma sedan mitten av 1990-talet. Uppklaringen har dock minskat sett över en längre tidsperiod. I början av 1990-talet var uppklaringen runt 30 procent.

Utvecklingen av uppklaringsprocenten, åren 1975-2001.

Det finns stora skillnader i uppklaringsprocenten mellan olika brottstyper. Till viss del beror det på att brotten är olika svåra att klara upp. För vissa brottstyper finns det redan vid anmälan en identifierad misstänkt person, vilket leder till en hög uppklaringsprocent.

Våldsbrott

År 2001 var uppklaringsnivån för misshandelsbrott cirka 43 procent. Jämfört med föregående år minskade uppklaringen år 2001 med 4 procent. Uppklaringen för misshandelsbrott har även minskat under 1990-talet. Uppklaringsprocenten för våldsbrott är relativt hög jämfört med andra brottstyper. Eftersom en relativt stor andel av det anmälda våldet sker mellan bekanta finns det oftast en identifierad misstänkt person.

År 2001 klarades drygt 3 500 sexualbrott upp, vilket medförde att uppklaringen blev cirka 38 procent. Under 1990-talet har det förekommit relativt stora upp- och nedgångar i uppklaringsprocenten från år till år. Det beror bland annat på att sexualbrott kan ta relativt lång tid att utreda och att det kan förekomma anmälningar som innehåller en serie sexualbrott som begåtts under en längre tid.

Stöldbrott

År 2001 klarades cirka 68 700 stöldbrott upp. Under 1990-talet har uppklaringsprocenten sjunkit från 13 till 10. När det gäller stöldbrott är det mer sällsynt att någon ens har sett gärningsmannen. Undantaget är butiksstölder där man vid anmälan ofta har en misstänkt person.

Under år 2001 klarades cirka 1 300 bostadsinbrott upp, vilket innebär en oförändrad uppklaringsnivå jämfört med år 2000. Uppklaringen på 8 procent är ungefär på samma nivå som de senaste tio åren.

Under år 2001 klarades drygt 5 000 biltillgrepp upp. Uppklaringen för biltillgrepp låg på 14 procent under 1990-talets början. Under de senaste åren har uppklaringen minskat och var år 2001 9 procent.

Uppklaringsprocenten för butiksstölder/snatterier har varit tämligen konstant under de senaste 20 åren även om uppkläringen har minskat något under 1990-talet. Under år 2001 klarades cirka 32 500 butiksstölder/snatterier upp, vilket motsvarar en uppklaringsnivå på 63 procent.

Bedrägeribrott

Uppklaringsprocenten för bedrägeri ökade kraftigt under år 2001. Uppkläringen för år 2001 var 62 procent, vilket är en ökning med 17 procent jämfört med år 2000. Ganska ofta anmäls flera bedrägeribrott vid ett och samma tillfälle. Detta leder till stora svängningar i uppklaringsprocenten från år till år.

Narkotikabrott

År 2001 klarades drygt 25 000 narkotikabrott upp. Uppkläringen är nu 77 procent, vilket är en liten ökning mot föregående år. Däremot är nivån för uppkläringen fortfarande lägre jämfört med 1990-talet då den var 91 procent.

Utvecklingen av brott mot Narkotikastrafflagen styrs till stor del av polisens insatser eftersom brotten ofta kommer till polisens kännedom genom spaningsarbete. Det gör att man i de flesta fall redan vid polisanmälan har en utpekad gärningsman. Uppklaringsprocenten för narkotikabrott är därför hög.

Skadegörelsebrott

År 2001 var uppkläringen för skadegörelsebrott 10 procent, vilket motsvarar cirka 13 100 uppklarade brott. Uppklaringsprocenten har minskat sedan 1990-talet. Antalet uppklarade brott har minskat något samtidigt som antalet anmälda skadegörelsebrott har ökat kraftigt under perioden, vilket leder till en minskning i uppklaringsprocenten.

Trafikbrott – Rattfylleri

År 2001 klarades cirka 16 700 rattfylleribrott (inklusive påverkan av narkotika) upp, vilket motsvarar en uppkläring på 93 procent. Den höga uppklaringsprocenten beror på att man vid anmälningstillfället i stort sett alltid har en utpekad gärningsman.

Misstänkta personer

År 2001 registrerades cirka 90 700 personer som misstänkta för brott. De flesta misstänkta personer, drygt 60 procent, misstänktes för att ha begått ett brott under året. Drygt 35 procent misstänktes för att ha begått mellan två och tio brott. 4 procent misstänktes för att ha begått fler än tio brott under året.

Kön

De flesta som misstänks för brott är män. År 2001 utgjorde männen 80 procent (cirka 72 600 misstänkta) av samtliga misstänkta personer. Kvinnorna utgjorde 19 procent av samtliga misstänkta personer. Antalet misstänkta kvinnor har successivt ökat under en följd av år. Det finns också ett antal personer där uppgift om könstillhörighet saknas, dessa uppgår till 1 procent av samtliga misstänkta personer.

De brottstyper som män vanligen misstänks för, sett till antalet brott, var år 2001 i följande ordning trafikbrott (främst olovlig körning och rattfylleri), butiksstölder, narkotikabrott och misshandel (främst mot män).

Med undantag för misshandel är ungefär samma brottstyper antalsmässigt stora även när det gäller kvinnors brottslighet. De fyra vanligaste brottstyperna som kvinnor misstänktes för år 2001 var i följande ordning butiksstölder, trafikbrott (främst olovlig körning och rattfylleri), narkotikabrott och bedrägerier.

Tabell 1 och 2:
Vanligaste brottstyper som män respektive kvinnor är misstänka för, till antalet.

Män		
	<i>Brottstyp</i>	<i>Antal brott</i>
1	Olovlig körning	14 908
2	Butiksstöld/snatteri	11 203
3	Narkotikabrott	11 030
4	Misshandel	10 516
5	Rattfylleri	10 369

Kvinnor		
	<i>Brottstyp</i>	<i>Antal brott</i>
1	Butiksstöld/snatteri	6 748
2	Narkotikabrott	1 885
3	Bedrägeri	1 425
4	Olovlig körning	1 418
5	Rattfylleri	1 080

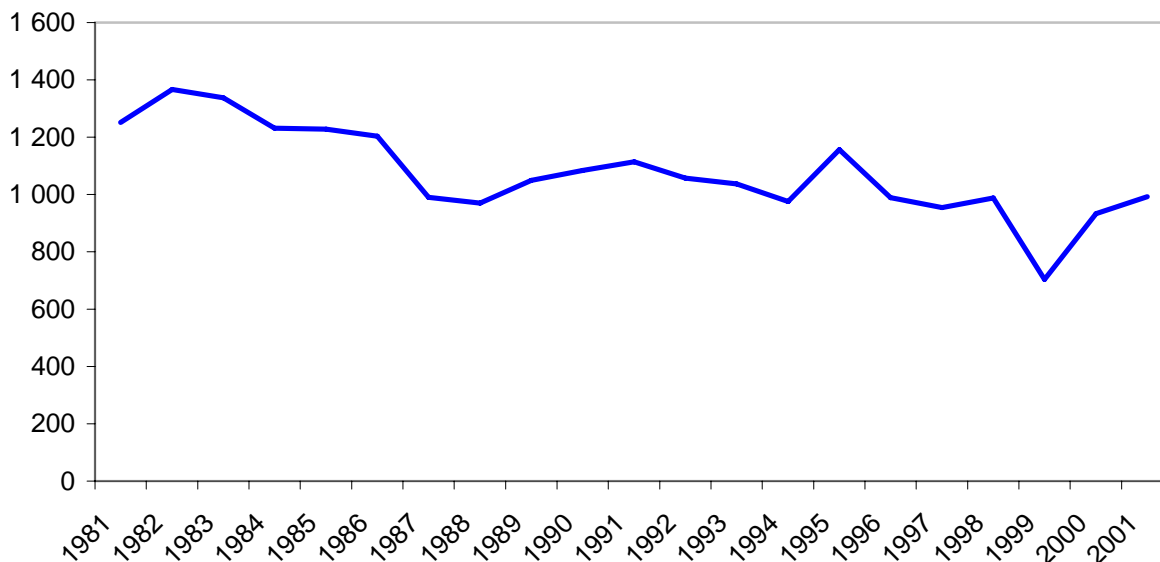
Om man i stället studerar de brott där män respektive kvinnor utgör en stor *andel* av de misstänkta personerna (oavsett om det är till antalet stora eller små brottstyper) blir bilden något annorlunda. Andelen män är störst bland personer misstänkta för sexualbrott. Männen utgör nästan 98 procent av samtliga misstänkta personer för sexualbrott. Det kan jämföras med att männen genomsnittligen utgör 80 procent av misstänkta personer. Exempel på övriga brott där andelen män var över 95 procent år 2001 var stöld av motorcykel och moped, stöld av icke motordriven båt, inbrott i skola, inbrott i kiosk och rån. Till antalet är det dock totalt sett få personer som misstänks för dessa brott med undantag av rån.

I genomsnitt var andelen kvinnor misstänkta för brott 19 procent. Några brott där andelen kvinnor var hög, mellan 55-35 procent av samtliga misstänkta personer år 2001, var egenmäktighet med barn, bedrägeri mot försäkringskassan, butiksstölder (inklusive snatteri), förskingring och mened. Totalt sett är det mycket få som misstänks för dessa brott med undantag för butiksstölder.

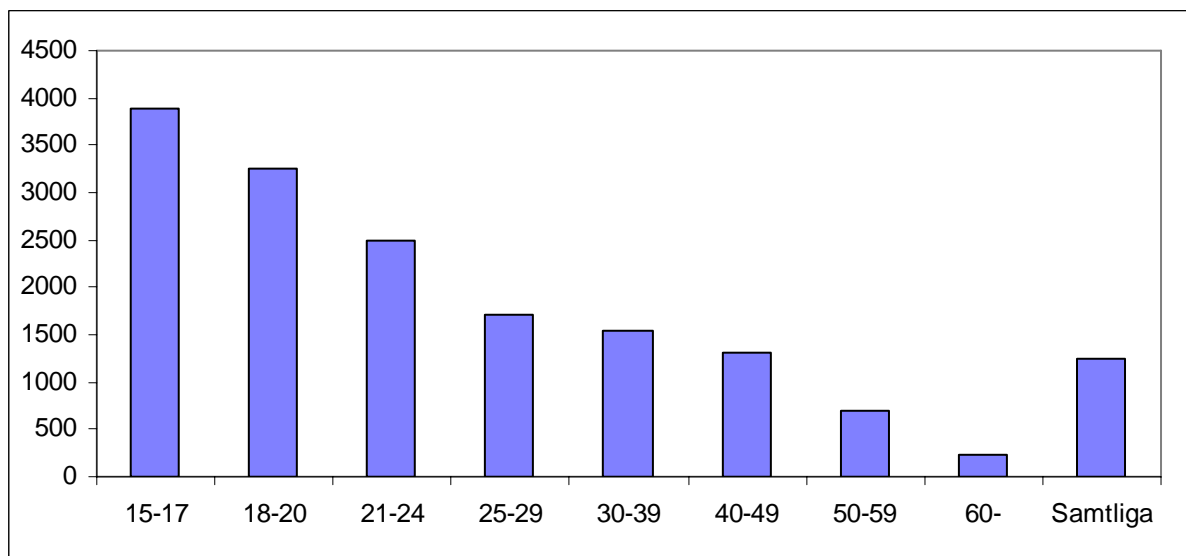
Ålder

Den lägsta åldern för att registreras som skäligen misstänkt är straffmyndighetsåldern 15 år. År 2001 misstänktes cirka 22 000 personer i åldrarna 15-20 år. Antalet misstänkta personer i relation till folkmängden är större i de yngre åldersgrupperna än i de äldre.

Utvecklingen antal misstänkta ungdomar (15-20 år) per 100 000 av medelfolkmängden, åren 1981-2001.

Antal misstänkta personer per 100 000 av befolkningen i respektive åldersgrupp, år 2001.

Typiska ungdomsbrott enligt definitionen brott som ungdomar ofta begår är butiksstölder, olovlig körning, narkotikabrott, misshandel (främst mot män), skadegörelse, bilstölder och inbrott av olika slag.

Den genomsnittliga andelen brott som ungdomar är misstänkta för uppgår till 25 procent. Brott där en stor andel av gärningsmännen är ungdomar är främst misshandel mot barn 7-14 år, tillgrepp av motorfordon (främst bilar, mopeder och motorcyklar), rån (främst personrån), misshandel mot män, inbrottsstölder och skadegörelse. När det gäller skadegörelse i form av klotter utgör ungdomar mellan 15 och 20 år 86 procent av alla misstänkta personer.

Tabell 3: Största ungdomsbrotten till antalet.

Ungdomar 15-20 år		
	<i>Brottstyp</i>	<i>Antal brott</i>
1	Butiksstöld/snatteri	4 286
2	Misshandel	3 652
	Olovlig körning	3 487
3	Narkotikabrott	2 834
4	Skadegörelse	2 448
5	Tillgrepp av motorfordon	1 889

Tabell 4: Brott där stor andel av gärningsmännen är ungdomar.

Ungdomar 15-20 år (genomsnittlig andel 25 %)		
	<i>Brottstyp</i>	<i>Andel</i>
1	Mened, falskt åtal mm (kap 15 BrB)	52 %
2	Rån	49 %
3	Tillgrepp av motorfordon	45 %
4	Misshandel mot barn 7-14 år	44 %
5	Skadegörelse Misshandel mot man	39 %

Kvalitetsbrister och förändringar i statistiken

Från och med inrapporteringen till 2000 års statistik har *nya datarutiner* börjat användas. Nya datasystem har byggts upp inom polisväsendet och BRÅ har anpassat sina system, vilket kan ha påverkat uppgifter om anmälda brott, uppklarade brott och misstänkta personer. Vissa brott påverkas mera, bland annat är inte uppgifterna om anmälda trafikbrott för åren från och med 2000 jämförbara med tidigare uppgifter. För mer information om förändringar se årsboken Kriminalstatistik.

I och med omläggningar i datasystemen fick BRÅ från och med år 2000 fler misstänkta personer där fullständigt personnummer saknades, vilket försvårar antalsräkningen. Detta kan ha påverkat antalet misstänkta personer från och med år 2000.

Från och med 2001 års statistik har en förändring i räkningen av antalet misstänkta personer genomförts som förbättrar kvalitén på statistiken. Förändringen innebär att om fullständigt personnummer saknas, men om födelsedatum och kön finns och är samma och misstänkarna kommer från samma anmälan, ska det räknas som en misstänkt person. Tidigare räknades varje misstanke som en misstänkt person om fullständigt personnummer saknades på anmälan. Denna förändring ger en marginell skillnad på siffran för misstänkta personer, som blir cirka 1 procent lägre.

Olika statistikbegrepp

Statistiken över det totala antalet polisanmälda brott, uppklarade brott och misstänkta personer ger en allmän beskrivning av brottslighetens omfattning, struktur, utveckling och regional fördelning i Sverige.

I statistiken redovisas följande brott:

- Brott mot brottsbalken¹
- Brott mot trafikbrottslagen²
- Brott mot narkotikastrafflagen
- Brott mot övriga specialstraffrättsliga författningar där fängelse ingår i straffskalan.

Försök, förberedelse och stämpling³ till brott redovisas som fullbordade brott. Försöksbrotten redovisas dock separat för mord och dråp, våldtäkter samt biltillgrepp.

Brottstyp

Klassificeringen av brott sker med hjälp av brottskoder. Varje brottstyp har en specifik kod. Anvisningar för hur brotten ska kodas, *Kodning av brott*, har utfärdats av BRÅ i samråd med Rikspolisstyrelsen och Riksåklagaren. Brottstyperna/koderna bygger på gällande lagstiftning. En brottstyp är ofta kopplad till en viss paragraf eller ett visst

¹ Följande brott ingår dock inte: Vållande till kroppsskada eller sjukdom i samband med trafikolycka (BrB 3 kap. 8 §), egenmäktigt förfarande genom olovligt utnyttjande av annans parkeringsplats (BrB 8 kap. 8 §) och förargelseväckande beteende (BrB 16 kap. 16 §).

² I den statistiska redovisningen över *trafikbrotten* ingår inte vårdslöshet i trafik (1 § 1 st.) och hindrande eller störande av trafik i väsentlig mån.

³ Med stämpling (enl. 23 kap. 2 § 2 st. BrB) menas antingen att en person i samråd med någon annan beslutar utföra brottet, eller att en person själv erbjuder sig eller övertalar någon annan att utföra brottet.

stycke i lagen, men i vissa fall är den mer specificerad för att ange brottsobjekt, brottsplats, offrets ålder eller kön, brottslingens tillvägagångssätt med mera.

Huvudprincipen för brottsräkning är att om flera brott av samma typ begåtts under en viss tid redovisas varje brott för sig. Ett antal avvikelser från denna huvudprincip förekommer dock. Ofredanden genom en serie telefonpåringningar räknas till exempel som *ett* brott.

Polisanmälda brott

De brott som redovisas har anmälts till och registrerats av polisen under redovisningsperioden. Brotten kan alltså ha ägt rum före redovisningsåret och behöver inte ha upptäckts under det år som redovisningen avser.

Det totala antalet polisanmälda brott redovisas, det vill säga även händelser som vid senare utredning visar sig inte vara brott eller där brott inte kan styrkas. Detta är särskilt betydelsefullt för vissa brott. Vad gäller till exempel mord, dråp och misshandel med dödlig utgång har det vid jämförelser med till exempel dödsorsaksstatistiken visat sig att ungefär hälften av de polisanmälda mordena och dråpen aldrig borde ha klassificerats som mord eller dråp.

Uppklarade brott

I statistiken över uppklarade brott redovisas de polisanmälda brott som polisen och åklagarna klarat upp under redovisningsåret. Termen ”uppklarade brott” innebär inte att någon dömts för brottet utan anger att brottet fått ”ett polisiärt klarläggande”. Ett brott kan alltså redovisas som uppklarat även om den åtalade frikänts vid en rättegång.

De vanligaste besluten (uppklaringsgrunderna) som innebär att brott redovisas i statistiken som uppklarade brott, är att åtal väcks, strafföreläggande utfärdas, åtalsunderlåtelse meddelas, man kan inte styrka att ett brott begåtts, den anmälda gärningen bedöms inte vara brott eller den misstänkta personen är minderårig (under 15 år).

De brott som klaras upp under ett år kan vara anmälda tidigare år. Drygt 30 procent av alla uppklarade brott under ett år har anmälts före det aktuella redovisningsåret.

Misstänkta personer

I statistiken över personer misstänkta för brott redovisas de personer som av polis och åklagare efter avslutad utredning bedömts vara skäligen misstänkta för brott under redovisningsåret. De personer som redovisas i statistiken över misstänkta personer är, enkelt uttryckt, starkt misstänkta för brott. De har ansetts vara ”skäligen misstänkta” och efter genomförd utredning har polisen eller åklagaren dessutom ansett att brottsmisstanken kvarstår. Ungdomar som inte är straffmyndiga (under 15 år) redovisas dock inte i statistiken över misstänkta personer.

Misstänkta personer redovisas endast en gång per brottstyp och år, även om de misstänks för flera brott av samma typ under året.

Genom att använda denna statistik får man en uppfattning av hur ”brottslingen” ser ut.

Denna statistik ger dock endast en del av sanningen, eftersom långt ifrån alla brottslingar upptäcks och registreras av polisen.

Källor

Till grund för statistiken över *polisanmälda* brott ligger uppgifter från polis, åklagare, och tull. För huvuddelen av de anmälda brotten upprättas en brottsanmälan av polisen i samband med att ett brott kommer till polisens kännedom. Uppgifter ur brottsanmälan sänds av den lokala polismyndigheten till Rikspolisstyrelsen (RPS).

Underlaget till statistiken över *uppklarade brott* och *misstänkta personer* kommer huvudsakligen från polisen och åklagare, men även från tullen. De beslut som polisen fattar för att avsluta ett ärende registreras och skickas sedan vidare till Rikspolisstyrelsen, som vidarebefordrar uppgifterna till BRÅ. Åklagaren registrerar uppgifterna om uppklarade brott direkt i sina ärendehanteringssystem. Uppgifterna skickas därefter via Riksåklagaren till BRÅ.

Uppgifterna från de olika källorna levereras till BRÅ för granskning, bearbetning och sammanställning.

Kvalitet och jämförbarhet

För att kunna jämföra brottsstatistik med andra statistikkällor behöver man veta hur statistiken byggts upp, klassificerats och definierats.

För att kunna tolka statistiken över polisanmälda brott bör man bland annat ta hänsyn till:

- *Relationen mellan anmäld och faktisk brottslighet, så kallat mörkertal.* Mörkertalet varierar mellan olika brottstyper. Narkotikabrott och rattfylleribrott påverkas till exempel av polisens insatser. Mörkertalet kan också variera över tid för vissa brottstyper, vilket bland annat beror på benägenheten att anmäla brott. Anmälningssbenägenheten påverkas inte så mycket från ett år till ett annat, men den kan förändras på lång sikt. För vissa brottstyper, som sexualbrott inomhus, kan anmälningssbenägenheten dock förändras kortsiktigt, som följd av en intensifierad samhällsdebatt. För stölder kan den påverkas av ändrade försäkringsbestämmelser.
- *Svårigheterna att räkna och klassificera brott.* Skillnader i tillämpning av anvisningar (Kodning av brott) kan förekomma mellan olika polismyndigheter och kan variera över tid.
- *Förändringar av lagstiftningen och omläggningar av statistikrutiner.*

Publicering av rättsstatistik

Statistik över anmälda brott har förts från år 1950. Statistiska centralbyrån publicerade årligen statistik till och med redovisningsåret 1992.

Från och med redovisningsåret 1993 ansvarar BRÅ för den officiella statistiken inom rättsväsendet. Statistiken redovisas i följande återkommande statistiska publikationer: *Kriminalstatistik*, *Narkotikastatistik*, *Domstolsstatistik*. Analyser av statistik finns i publikationerna: *Brottsutvecklingen* och *Prognoser för brottsutvecklingen*.

Som en hjälp för tolkningen av kriminalstatistiken har BRÅ publicerat *Konsten att läsa statistik om brott och brottslingar*.

Statistiken publiceras även på BRÅ:s webbplats: www.bra.se

Maj 2002